

ЛЕКСИЧНЕ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ВЗАЄМОДІЇ МОТИВУВАЛЬНИХ І СПРИЯТЛИВИХ ЧИННИКІВ

LEXICAL BORROWING AS A RESULT OF AN INTERPLAY BETWEEN MOTIVATING AND FACILITATING FACTORS

Гіріна Е.В.,

orcid.org/0009-0004-6355-8244

*викладач кафедри загального та прикладного мовознавства
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

Статтю присвячено аналізу чинників, які впливають на запозичення іншомовних лексичних елементів, зокрема серед українців, що перебувають в Ізраїлі. Актуальність дослідження зумовлює стрімка глобалізація суспільства, яка супроводжується активізацією мовних контактів. Метою розвідки є створення моделі, яка пояснює причини запозичення, а отже, допомагає відповісти на питання про те, чому одні лексеми запозичуються, а інші – ні. Мету досягнуто шляхом обґрунтування розподілу релевантних чинників на мотивувальні й сприяє, перелічення підгруп, що складають кожну групу, і демонстрації того, як описані фактори взаємодіють між собою. Дослідження ґрунтується на розгляді не лише мовлення українських мігрантів в Ізраїлі, а й даних, описаних у науковій літературі стосовно інших мовних пар, що уможливорює конструювання моделі, релевантної для багатьох ситуацій мовного контакту.

З'ясовано, що мотивувальні фактори спонукають мовця використовувати іншомовний матеріал, тоді як сприяє чинники полегшують його використання. Встановлено, що до першої групи входять структурна, тематична, прагматична та соціальна підгрупи, а до другої – семантична, морфосинтаксична й когнітивна підгрупи. Описано конкретні чинники, які складають перелічені підгрупи, і надано приклади елементів івриту, які було запозичено до української під їх впливом. Продемонстровано шляхи, якими чинники, що належать до різних груп і підгруп, взаємодіють один з одним в процесі лексичної інтерференції.

Проведений аналіз дозволяє дійти висновку щодо наявності в запропонованій моделі як значного аналітичного потенціалу, так і низки обмежень. На даному етапі вона не включає усіх чинників, що впливають на лексичну інтерференцію, і має сприйматися як рамкова структура, у яку в майбутньому будуть вбудовані подальші змінні.

Ключові слова: мовний контакт, лексична інтерференція, запозичення, мова-донор, мова-реципієнт, запозичення з іврит, переклад, мова і культура.

The present article is dedicated to analysing factors that influence the borrowing of lexical elements, particularly among Ukrainians living in Israel. This study is topical since it aims to utilize the results of previous research to construct a unified model explaining the reasons for borrowing and thus answer the question of why some lexemes are borrowed, and others are not. This aim is achieved through explaining why the relevant factors should be divided into motivating and facilitating ones, naming the sub-groups that belong to each group, and showing the ways in which the interplay of different factors can influence the lexical outcome. The research is informed not only by our own findings but also by existing data available in the literature, making it applicable to a wide variety of language contact situations.

It is established that motivating and facilitating factors are fundamentally different since the former are the reasons behind the speaker's inclination to use foreign material, while the latter are influences that enable such use. The first group is found to consist of structural, thematic, pragmatic and social sub-groups, while the second one is shown to include semantics, morphosyntactic and cognitive sub-groups. The specific factors belonging to each subgroup are provided, and examples of Hebrew borrowings which were influenced by these factors are supplied. Ways in which factors belonging to different groups and subgroups influence the effects of each other are explicated.

The research conducted enables us to ascertain the analytical potential of the proposed model while recognising its limitations. We do not claim to have listed all factors that influence the process of linguistic borrowing, instead treating the model as a framework into which further variables can be inserted in the future.

Key words: language contact, lexical interference, borrowing, donor language, recipient language, borrowings from Hebrew, translation, language and culture.

Постановка проблеми. Сучасний світ стає дедалі більш глобалізованим. Популяризація інтернету тягне за собою стрімке поширення лексики іноземного походження, а активізація міграційних процесів призводить до взаємодії мов, носії яких ніколи раніше не контактували. Значні українськомовні спільноти наявні вже в десятках країн світу, зокрема поза межами Європи й Америки, що довгі роки залишалися єдиними центрами української міграції. Зважаючи на ці

реалії сучасності, важливим для мовознавчої науки постає розгляд процесу мовного контакту, одним з найголовніших проявів якого є явище лексичного запозичення. Розгляд цього феномену, своєю чергою, є неможливим без розуміння причин перейняття слів іншомовного походження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання того, чому мовці запозичують певні іншомовні елементи, не переймаючи інші, аналізується лінгвістами в різних аспектах [9; 10; 13;

14; 18]. У той час як деякі дослідники розглядають морфосинтаксичні [17] або семантичні [10] особливості слів, які полегшують їх запозичення, інші науковці звертають увагу на прагматичні [18], соціальні [19] і когнітивні [14] чинники, що впливають на процес лексичної інтерференції.

Однак до сьогодні існує потреба в систематизації й узагальненні відомостей щодо факторів, які керують процесом перейняття слів з мови-донора до мови-реципієнта. Актуальність нашої роботи зумовлена можливістю створити єдину модель, яка пояснюватиме, чому носії української мови запозичують одні лексеми й оминають увагою інші.

Постановка завдання. Метою дослідження є пояснення причин запозичення шляхом опису системи чинників, які впливають на використання мовцями слів іншомовного походження. Для досягнення цієї мети було поставлено наступні завдання: обґрунтувати розподіл релевантних факторів на мотивувальні й сприятливі, перелічити підгрупи чинників, що входять до обох груп, та ідентифікувати зв'язки між ними.

Виклад основного матеріалу. Ілюстративним матеріалом для нашої розвідки слугують запозичені лексичні елементи в мовленні українців, що мешкають в Ізраїлі, здебільшого українців, які з 2022 року перебувають там як біженці. Релевантні одиниці було ідентифіковано в корпусі повідомлень групи «ЮНЬ | Ізраїль | Українці в Ізраїлі» в соціальній мережі Телеграм. Корпус включає більш ніж 100 тисяч дописів і коментарів, авторами яких є підписники спільноти (близько 3 тисяч людей). Матеріал охоплює проміжок часу між травнем 2023 р. (створення групи) і липнем 2026 р.

Перейдемо, власне, до розгляду системи впливів, що обумовлює перейняття іншомовних слів. Першим кроком до її розуміння є розподіл релевантних факторів на дві головні групи: мотивувальні і сприятливі. Важливість їх розрізнення була обґрунтована Й. Матрасом, який стверджує, що мотивувальні фактори є першопричинами процесу запозичення, тоді як сприятливі чинники лише уможливають і полегшують його. Мотивувальні фактори, слідом за Й. Матрасом, визначаємо як такі, що «викликають у мовця потребу використовувати лінгвістичний матеріал мови-донора в комунікативних ситуаціях, у яких очікується вживання мови-реципієнта» [13, р. 176], а сприятливі – як ті, що підвищують «легкість, з якою лексичний елемент або категорія лексичних елементів може бути запозичена» [17, р. 39].

Важливою відмінністю між мотивувальними і сприятливими факторами є ступінь їх інтралінгвальності. У той час як усі сприятливі чинники є внутрішньомовними, мотивувальні фактори можуть бути також екстралінгвальними [13, р. 176–177]. Дві групи чинників перебувають у взаємодії. За наявності сприятливих факторів навіть слабкої мотивації буде достатньо для запозичення, тоді як за їх відсутності перейняття лексеми потребуватиме виключно сильних мотивувальних чинників [16, р. 73–74].

Почнемо з розгляду першої групи, а саме впливів, які мотивують запозичення. До цієї категорії входять чотири підгрупи чинників: структурні, тематичні, прагматичні та соціальні.

Про структурну мотивацію говоримо, коли мовець використовує іншомовний елемент через недоступність або малодоступність питомої одиниці. Найбільш прототиповим випадком такої мотивації є повна відсутність відповідного елемента в мові-донорі, що призводить до так званого необхідного запозичення, яке було описано Г. Паулем ще наприкінці XIX століття [15, р. 510]. Згадаємо, наприклад, лексему *nínúy-bínúy* (נִינֻי-בִּינֻי) (נִינֻי, яка позначає популярний в Ізраїлі метод міської забудови й не має очевидних еквівалентів в українській мові). Однак, як влучно помічає Е. Хауген, «немає абсолютної необхідності запозичувати іноземну назву разом з новим продуктом» [11, р. 588]. Щонайменше теоретично носії української мови могли б використовувати пояснювальний переклад і казати «знищення старих будівель, що супроводжується побудовою нових і наданням мешканцям квартир у них». Водночас відомо, що мовці надають перевагу однослівним запозиченням у порівнянні з багатослівними нативними виразами [6, с. 118], що й призвело до перейняття івритської лексеми в цьому випадку. Як бачимо, правильніше казати не про відсутність питомих еквівалентів, а саме про їх недоступність або малодоступність (через непрактичну довжину або інші причини).

Серед мігрантів частою причиною недоступності нативних слів – навіть тих, що існують у мові – є їх незнання. По-перше, лексеми, які позначають новітні явища, що з'явилися вже після від'їзду мовця з країни походження, можуть залишатися невідомими йому. По-друге, представники діаспори мають тенденцію забувати нативні одиниці з плином часу в процесі втрати мови [9, р. 111–113]. У нашому матеріалі спостерігаємо запозичення назв фруктів і овочів, які рідко зустрічаються в Україні, але є більш розповсюдженими в Ізраїлі. Замість питомого

цибуля-трибулька використовується іншомовне *irít* (עיריט), замість *гарбуз спагеті* – *длат спагеті* (דלט ספגטי), замість *мушмула* – *ше́сек* (ששק), а замість *маракуя* – *пасіфлора* (פסיפלורה). Бачимо, що нативні найменування присутні в мові, але недоступні мовцю, який, вірогідно, з ними не знайомий.

Про вплив підгрупи тематичних чинників говоримо, коли «першопричиною лексичного запозичення є бажання інтегрувати в конкретну розмову концепти, пов'язані здебільшого з іншомовним середовищем». Мовець-білінгв асоціює ситуації спілкування з лексичними елементами, які часто використовуються під час них. Через цю тенденцію згадка деяких ситуацій тягне за собою використання певного набору лексем незалежно від мови, якою ведеться розмова [13, р. 176]. Дослідження показали, що новітні англіцизми в мовленні представників української діаспори в США стосуються здебільшого адміністративної, виробничої, громадсько-політичної, торгівельної та побутової сфер [5]. Схожа ситуація спостерігається серед україномовних мешканців Італії, які запозичують слова, пов'язані з роботою, житлом, юридичною сферою [4]. Бачимо, що йдеться про контексти, в яких мігранти стикаються з місцевим населенням і розмовляють мовою країни перебування. Серед запозичень з іврит у мовленні українців в Ізраїлі також домінують лексеми, пов'язані зі сферами, де очікується спілкування з ізраїльтянами, як було продемонстровано в минулих наших дослідженнях [1].

Чинники, що входять до підгрупи прагматичних, об'єднує пов'язаність з бажанням досягти певної комунікативної мети в конкретній ситуації спілкування. Е. Вінтер-Фрумел стверджує, що запозичення використовуються як евфемізми та дисфемізми, а також з метою мовної гри, наприклад для пародіювання інших мовців [18]. У нашому матеріалі спостерігаємо евфемізми, пов'язані з похилим віком. Замість українського будинок престарілих використовується запозичене *хостел* (הוסטל) (яке існує в українській мові в іншому значенні), а замість доглядальниця – іншомовне *мітапелет* (מטפלת). Про наявність дисфемистичної функції запозичень свідчить перейняття нецензурного івритського бен *зонá* (בן זונה) 'дуже погана людина' і *áбла* (אבלה) 'дурна людина'. Мовну гру бачимо, наприклад, у наступному повідомленні щодо романтичних стосунків (релевантні запозичення тут і далі виділено жирним курсивом):

Мені не підходить що людина встановила в нашій хаті вайфай, яким ми користувалися

1.5 року до розставання. А після розставання пред'явила, що я хуцпаніт, що не платила за вайфай.

Коментаторка пародіює використання колишнім жадібним партнером слова *хуцпаніт* (חוצפנית 'нахабна'. Важливо відзначити, що ця лексема є дуже популярною серед ізраїльтян і використовується в найрізноманітніших конфліктних ситуаціях, викликаючи подекуди роздратування мігрантів.

М. Клайн описує такий прагматичний мотивувальний чинник, як бажання послатися на іншомовний елемент, згаданий до цього [9, р. 114]. Йдеться про ситуації двомовного спілкування, де всі співрозмовники розуміють обидві мови, й окремі репліки можуть бути як мовою країни походження, так і мовою країни перебування. Розглянемо фрагмент розмови, у процесі якої мовці намагаються визначитись із фермою, яку вони відвідують для збору черешень (тут і далі в дужках наданий переклад запозичень українською мовою).

Користувачка А: знайшла катіф (місце збору врожаю) під Єрусалимом, до центру то наче ближче

Надсилає покликання на підприємство під назвою *נֶטֶל בֶּגָר* (*netel begár*; досл. *малина на горі*) на івритомовному сайті

*Користувачка В: так там написано **нетель** (малина), **нетель** є багато де <...>. Може там мало черешнів.*

Бачимо, що користувачка В використовує запозичене *нетель*, тому що цей елемент фігурує в назві місця, що обговорюється.

Нарешті, підгрупа соціальних чинників пов'язана з бажанням мовця створити певний образ себе в очах співрозмовників, адже відомо, що використання запозичень може бути інструментом актуалізації групової ідентичності [19]. Роздивимося, наприклад, запозичене *араві* (אראבי) 'араб'. Використовуючи слово івритського походження, мовці сигналізують, що їхнє ставлення до арабської спільноти збігається з домінантним в Ізраїлі, адже лексема *אראבי* в івриті має негативні конотації, яких слово *араб* не має в українській. Наведемо приклад коментаря під дописом на політичну тематику.

*Нажаль, росіи (росіяни) як і **аравім** розуміють тільки одну мову, мову сили. Всі інші мови (особливо ввічливість і толерантність) вони сприймають за слабкість.*

Бачимо, що використання запозичення дозволяє користувачу провести паралель між росіянами як ворогами України з одного боку та арабами як ворогами Ізраїлю з іншого.

Перейдемо до розділу другої групи факторів, які важливі при запозиченні, а саме сприятливих. Тут маємо три підгрупи чинників: семантичні, морфосинтаксичні та когнітивні.

Серед низки якостей, які впливають на вірогідність запозичення лексеми, першою є доступність. Л. Юхансон пише, що при лексичній інтерференції «легко впізнавані, чіткі зв'язки між змістом і формою є особливо принадливими» [10, р. 7]. Емпіричним доказом сприятливого впливу семантичної доступності слугує домінантність іменників серед запозичених лексем. Й. Матрас відзначає, що іменники мають відносно диференційовані, а отже, й доступні значення, що й призводить до їх активнішого перейняття [13, р. 176]. У нашому матеріалі іменники й іменникові сполучення насправді складають абсолютну більшість запозичених одиниць (353 елементи з 433; 82%).

Наступною релевантною семантичною ознакою є конкретність, про яку говоримо, якщо слово має своїм референтом те, що можна відчутти за допомогою зору, слуху, дотику, смаку і запаху або показати через дію [8, р. 906]. Йдеться про назви частин тіла, рослин, тварин, харчових продуктів, хвороб, матеріалів тощо. Конкретні поняття легше виокремити, а відповідно й легше назвати, що сприяє запозиченню відповідної одиниці [10]. Ба більше, у ситуації мовного контакту зазвичай виникає необхідність у перейнятті назв саме фізичних речей, тобто лексем з конкретним значенням. Іншими словами, спостерігаємо взаємодію між мотивувальним фактором, а саме бажанням назвати новий об'єкт або явище, і сприятливими чинниками, зокрема полегшувальним впливом конкретності значення. У ранішій праці ми продемонстрували кількісну перевагу слів з конкретним значенням над лексемами з абстрактним значенням серед запозичень з іврит у мовленні мігрантів в Ізраїлі [2].

Третьою й останньою семантичною якістю, яку розглядаємо тут, є точність. Слово, значення якого має високу точність (наприклад, *яблуко*), не може бути гіперонімом, тоді як одиниця зі значенням низької точності (наприклад, *фрукт*) має таку здатність. На думку Ф. Філда, лексеми, яким властива точність значення, запозичуються частіше, адже вони є важливими для чіткої передачі інформації в умовах повсякденного спілкування. У нашому матеріалі з 353 іменників лише декілька мають потенціал бути гіперонімами (наприклад, *махи́ір* (מַחִיר) 'прилад' і *маца́в* (מַצָּה) 'стан'). Водночас поширеними є слова з надзвичайно вузьким значенням і, відповідно, високою точністю, як-от *ко́тедж* (כֶּתֶדֶשׁ) 'зернений сир', *па́нчер*

(פָּנְצֵר) 'прокол шини' й *іку́ль* (אִקּוּל) 'арешт власності'. Як бачимо, ці лексеми не можна перекласти українською одним словом. Відбувається взаємодія мотивувального фактора (бажання замінити український елемент, який є малодоступним через довжину) зі сприятливим (високою точністю івритської лексеми).

До морфосинаксічної підгрупи сприятливих чинників належать декілька факторів. На думку Й. Матраса, релевантною є здатність слова використовуватись окремо від формотворчих і дериваційних афіксів [13, р. 176]. Р. Ван Хут і П. Майскен наголошують на важливості функції елемента при побудові речення. Дослідники стверджують, що одиниці, які обумовлюють структуру висловлювання, запозичуються рідше ніж ті, які не мають такої ролі. Науковці також вказують на вплив складності словозмінної парадигми. На їхній погляд, мовцям складніше переймати одиниці, які мають значну кількість словозмінних форм [17].

Вплив морфосинтаксичних факторів демонструємо, розглядаючи випадки запозичення дієслів. Загалом, лексеми, що належать до цієї частини мови, переймаються відносно повільно, адже вони зазвичай містять суфікси, виконують у реченні ключову роль центру предикації та мають складну систему форм. Водночас мотивація до запозичення дієслів іншомовного походження, які не мають доступних питомих еквівалентів, продовжує існувати. Наявність мотивувальних чинників за відсутності сприятливих призводить до використання креативних стратегій запозичення, які дозволяють вживати іншомовне дієслово для вказівки на дію, але не роблять його носієм предикації [13, р. 198].

Розглянемо, наприклад, вербативи *лаало́т* (לָאָלוֹת) 'репатріюватися до Ізраїлю' і *лаакóв* (לֵאקוֹב) 'підписуватися у соціальних мережах', які можуть бути корисними для мігрантів. Мовці обирають не запозичувати ці дієслова, послуговуючись натомість виразами *зробити алію́* і *кинути оке́в*, до складу яких входять іменники *алі́я* (אֲלִיָּה) 'репатріація до Ізраїлю' і *оке́в* (אֲקֵב) 'підписка у соціальних мережах'. Ці вирази, які є поєднаннями десемантизованого дієслова-зв'язки та віддієслівного іменника, дозволяють носіям української мови висловлювати відповідні сенси, але знімають необхідність адаптувати дієслова іншомовного походження на морфологічному рівні з метою зробити їх центрами предикації.

Важливо відзначити, що, як було сказано вище, відсутність сприятливих чинників ускладнює запозичення, але не унеможливує його. В українськомовному дискурсі спостерігаємо, наприклад,

дієслово *mitḥaréd* (מִתְחַרֵּד) ‘перетворюється на більш ортодоксальний’. Вірогідно, що стратегія поєднання дієслова-зв’язки з іменником не була використана в цьому випадку, тому що віддієслівний субстантив *mitḥarél* (מִתְחַרֵּל) ‘перетворення на більш ортодоксальний’ є рідковживаним і міг бути незнайомим мовцю. Як наслідок, попри маловірогідність запозичення дієслів, до українського речення було включено вербатив івритського походження.

До когнітивної підгрупи сприятливих чинників належать ті фактори, що пов’язані з ментальною репрезентацією слів у лексиконі мовця. Чим стійкіша така репрезентація, тим менш вірогідною є заміна нативного елемента запозиченням. Стійкості, своєю чергою, сприяють часте повторення лексеми, її невелика довжина та ранній вік вивчення [14]. Знову спостерігаємо взаємодію між мотивувальними і сприятливими факторами, особливо коли йдеться про довгі елементи. Розглянемо запозичені слова *bagrūt* (בַּגְּרִיט) ‘атестат зрілості’ і *tlush* (טְלֹשׁ) ‘розрахунковий лист’. Мовці використовують ці лексеми іншомовного походження, адже їх питомі еквіваленти забуті, незнайомі або просто занадто складні. Водночас саме довжина цих багатокомпонентних виразів уможливила їх поступове забування та легку заміну запозиченнями.

Доходячи кінця розгляду чинників, які відіграють роль у процесі лексичної інтерференції, зазначимо, що не всі запозичення можна пояснити факторами, описаними вище. По-перше, немає сумніву в наявності додаткових впливів, які будуть ідентифіковані в майбутніх дослідженнях. По-друге, наявні запозичені елементи, існування яких виглядає випадковим. Переїняття цих одиниць може бути пояснено поверхневим сприйняттям можливості запозичення у термінах запропонованої С. Л. Поповим когнітивно-еволюційної теорії мови [7] та розглядається в окремій нашій спільній статті [3].

Висновки. Аналіз лексичної інтерференції в мовленні українців, що мешкають в Ізраїлі, надав нам змогу побудувати модель, у якій запозичення розглядається як результат впливу низки взаємопов’язаних чинників. Ці фактори розділяємо на мотивувальні (ті, що спонукають мовця використовувати іншомовний матеріал) і сприятливі (ті, що уможливають вживання такого матеріалу).

До групи мотивувальних чинників входять підгрупи структурних, тематичних, прагматич-

них і соціальних факторів. Вплив структурної підгрупи маємо у випадку недоступності або малодоступності питомого найменування, наприклад через його забуття або непрактичну довжину. Про дію тематичних факторів говоримо, коли запозичення зумовлене тематикою розмови, зокрема пов’язаністю її зі сферами, де розповсюджено спілкування з іншомовним населенням. Прагматична підгрупа постає релевантною, якщо причиною використання іншомовного елемента є бажання досягти певної комунікативної мети в ситуації спілкування, що розглядається. Тут маємо такі чинники, як необхідність в евфемізмах та дисфемізмах, прагнення послатися на іншомовний елемент, використаний співрозмовником, і зацікавленість у залученні інших мовців до мовної гри. Вплив соціальних факторів спостерігаємо, якщо використання запозичень є для мовця способом створення бажаного образу себе в очах оточення.

Група сприятливих чинників включає підгрупи семантичних, морфосинтаксичних і когнітивних факторів. Релевантними семантичними якостями є доступність лексеми, а також конкретність і точність поняття, яке вона позначає. Серед морфосинтаксичних характеристик елемента велику роль відіграють його морфосинтаксична незалежність, роль при побудові речення і складність словозмінної парадигми. До підгрупи когнітивних факторів входять такі особливості питомого еквівалента, як його довжина, частота використання й вік вивчення.

Між різними підгрупами чинників всередині однієї групи, а також між мотивувальними й сприятливими факторами загалом існує активна взаємодія, яку бачимо, зокрема, у випадках заміни багатослівних нативних елементів однослівними запозиченнями. У цих випадках вплив структурної мотивації, а саме бажання замінити складнодоступну лексему коротшою, поєднується з впливом таких сприятливих чинників, як висока точність іншомовної одиниці та нестійка ментальна репрезентація питомого еквівалента.

Попри все сказане вище, ми не стверджуємо, що перелічили всі фактори, які можуть призвести до запозичення, або навіть всі підгрупи таких факторів. Перспективним напрямом подальших досліджень є розбудова моделі шляхом ідентифікації подальших мотивувальних і сприятливих чинників запозичення та додавання їх до схеми як складників підгруп – вже наявних або таких, що будуть створені в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гіріна Е. В. Базові й культурні запозичення з іврит у мовленні українців в Ізраїлі. *Лінгвістичні дослідження*. 2026. № 64. С. 60-68. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2026.64.05>
2. Гіріна Е. В. Конкретність іменників як чинник, що сприяє їх запозиченню (на матеріалі запозичень з іврит у мовленні українських переселенців в Ізраїлі). *Лінгвістичні дослідження: традиції, виклики, інновації*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 23-24 квіт. 2026 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2026. С. 125-128. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19596903>
3. Гіріна Е. В., Попов С. Л. Деякі аспекти лексичного запозичення у світлі когнітивно-еволюційної теорії мови (на матеріалі запозичень з іврит, здійснених українцями, що з 2022 року вимушено проживають в Ізраїлі). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2026. У друці.
4. Дель Гаудіо С. Італійський вплив на україномовні інтернет-газети в Італії. *Слов'янський світ*. 2014. № 12. С. 137-147.
5. Дьолог О. С. Українське мовлення емігрантів у США як результат українсько-англійського білінгвізму. *Science and Technology of the Present Time: Priority Development Directions of Ukraine and Poland*: materials of the International Multidisciplinary Conference, Wolomin, 19-20 October 2018 / ed.: J. Kowalski. Wolomin, 2018. P. 167-171.
6. Молоткіна Ю. О. Мовні та позамовні причини проникнення англіцизмів у сучасну українську мову. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2016. № 2. С. 112-124.
7. Попов С. Л. Когнітивно-еволюційна теорія мови: обґрунтування. *Cognition, communication, discourse*. 2023. № 26. С. 123-139. DOI: <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2023-26-07>
8. Brysbaert M., Warriner A. B., Kuperman V. Concreteness ratings for 40 thousand generally known English word lemmas. *Behavior Research Methods*. 2013. № 46. P. 904-911. DOI: <https://doi.org/10.3758/s13428-013-0403-5>
9. Clyne M. Constraints on code switching: how universal are they? *Linguistics*. 1987. № 25. P. 739-764. DOI: <https://doi.org/10.1515/ling.1987.25.4.739>
10. Field F. *Linguistic Borrowing in Bilingual Contexts*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2002. 252 p.
11. Haugen E. Review of the book *L'emprunt linguistique*, by L. Deroy. *Language*. 1957. № 33(4). P. 587-589.
12. Johanson L. Code Copying. The strength of Languages is Take-over and Carry-over Roles. Leiden: Brill, 2023. 149 p.
13. Matras Y. *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. 410 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511809873>
14. Monaghan P., Roberts S. G. Cognitive influences in language evolution: Psycholinguistic predictors of loan word borrowing. *Cognition*. 2019. № 186. P. 147-158. DOI: [10.1016/j.cognition.2019.02.007](https://doi.org/10.1016/j.cognition.2019.02.007)
15. Paul H. *Principles of the History of Language*. London: Longmans, Green, and Co., 1891. 511 p.
16. Van Hout R., Muysken P. Modeling lexical borrowability. *Language Variation and Change*. 1994. № 6. P. 39-62. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0954394500001575>
17. Thomason S. G., Kaufman T. *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. Berkeley: University of California Press, 1988. 411 p. DOI: <https://doi.org/10.2307/482559>
18. Winter-Froemel E. The pragmatic necessity of borrowing. *Taal en Tongval*. 2017. № 69(1). P. 17-46. DOI: <https://doi.org/10.5117/TET2017.1.WINT>
19. Zenner E., Van De Meiroop D. The social and pragmatic function of English in weak contact situations: Ingroup and outgroup marking in the Dutch reality TV show Expedite Robinson. *Journal of Pragmatics*. 2017. № 113. P. 77-88. DOI: [10.1016/j.pragma.2017.02.013](https://doi.org/10.1016/j.pragma.2017.02.013)

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 29.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.10.2026